

3. Андрущенко В. П. Сучасна соціальна філософія : [курс лекцій] / В. П. Андрущенко, М. І. Михальченко. – К. : Генеза, 1996. – 368 с.
4. Башарова Е. А. Эскапизм: новые подходы к исследованию / Е. А. Башарова // Вестн. Ивановск. гос. ун-та. Сер.: «Гуманитарные науки. Философия». – 2014. – Вып. 2 (14). – С. 71-76.
5. Бланшо М. Смерть как возможность // Вопросы литературы, 1994. – С. 29-58 ; Ю. Бодрийяр Ж. Система вещей. – М.: Рудомино, 1995. – 168 с.
6. Бодрийяр Ж. Символический обмен и смерть / Ж. Бодрийяр. – М. : Добросвет, 2000. – 387 с.
7. Будний В. Порівняльне літературознавство : [підручник] / В. Будний, М. Ільницький. – К. : Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2008. – 430 с.
8. Введение в философию : [учебник для вузов] : в 2 ч. / [И. Т. Фролов, Э. А. Араб-Оглы Г. С. Арефьева и др. ; под общ. ред. Фролова И. Т.] – М. : Политиздат, 1989. – Ч. 2. – 1989. – 367 с.
9. Дрозд В. Г. Убивство за сто тисяч американських доларів : [роман, оповідання] / Володимир Григорович Дрозд. – К. : Український письменник, 2003. – 256 с.
10. Крапивенский С. Э. Социальная философия : [учебник для гуманит.-соц. специальностей вуз-ий] / Крапивенский С. Э. – Волгоград : Комитет по печати, 1996. – 352 с.
11. Лазарук М. Я. Збирачі маку : [повісті] / Мирослав Ярославович Лазарук. – Коломия : Видавничо-поліграфічне товариство «Вік», 1999. – 206 с.
12. Литинская Д. Г. Типы современного эскапизма и феномен экзистенциального эскапизма / Д. Г. Литинская // Вестн. Ярославск. пед. ун-та. Сер.: Гуманитарные науки. – 2012. – Т. 1. – № 1. – С. 308-311.
13. Літературна енциклопедія : у 2 т. / [ред. і упоряд. Ковалів Ю. І.]. – К. : Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2007. – Т. 2. – 2007. – 624 с.
14. Мартинюк І. Символічна соціальна реальність : методологічні підходи та практичний досвід вивчення / І. Мартинюк, Н. Соболева // Соціологія : теорія, методи, маркетинг. – 2004. – № 3. – С. 126–146. – (Ін-т соціології НАН України).

Навроцька В.В.

аспірант,

Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка

ФЕНОМЕН ПОВСЯКДЕННОСТІ У ТВОРЧОСТІ ВОКЕРА ПЕРСІ

У гуманітарній науці феномен повсякденності висвітлюється здебільшого у філософії, антропології, соціології, а також літературознавстві. Американський письменник Вокер Персі (1916–1990) також зробив спробу осмислити цей феномен.

Поставши перед життєвими викликами, Вокер Персі, який був вихований у стоїчних традиціях американського Півдня і був палким прихильником раціоналістичного світосприйняття та наукового методу, збагнув їхню неспроможність допомогти людині сповна реалізувати свою екзистенцію. Почавши вивчати праці філософів-екзистенціалістів та ретельно вдивлятися у своє середовище, він помітив феномен повсякденності, який вважав руйнівним у житті людини. Спираючись на осмислення цього явища мислителями екзистенціального напрямку, автор надає йому актуального звучання у романі «Кіноглядач». Бінкс Боллінг говорить про своє враження, що усі мертві: *«Уже впродовж певного часу я дедалі переконуюся, що усі мертві. Це трапляється, коли розмовляю з людьми. В середині речення у мене виникає враження, що, поза усіляким сумнівом, це – смерть. Залишається лише охкати, вибачитися та якомога швидше втекти. У такі миті здається, що спілкуються роботи, які не мають вибору в розмові. Чую, як я, чи хтось інший каже щось схоже на: «На мою думку, росіяни – чудовий народ, але ...», чи «Так, те, що кажете про лицемірство Півночі, чистісінька правда. Однак, ...», і думаю, що це – смерть. Протягом останнього часу можу лише вести такі буденні розмови, адже щока сама набула звички сіпатися. В середу, коли я розмовляв з Еді Ловелом, відчув, як око почало миготіти»* [4, с. 83]. Цей стан, який описав автор, є повсякденністю. Персі запозичив цей термін у Гайдеггера. Бінкс зазначає, що *«Повсякденність – це ворог. Неможливий жоден пошук. Ймовірно, були часи, коли повсякденність не була такою сильною і можна було зірвати її нута грубою силою. Зараз ніщо, окрім лиха, не здатне подолати її»* [4, с. 117]. Вона відгороджує людину від її оточення та викрадає життєву енергію, а також пов'язана з рутинною й анонімністю людини серед натовпу, та призводить до нечутливості і тривоги.

Про феномен повсякденності писали також Г. Марсель та С. К'єркегор. Останній охарактеризував свою епоху як таку, якій *«здебільшого притаманний розум, але бракує пристрасті»* [2, с. 68]. Філософ зазначив, що *«у порівнянні із пристрасною епохою, епоха, що її позбавлена, набуває у масштабі те, що втрачає в інтенсивності»* [2, с. 68]. У результаті, відбувається щось на кшталт розсіювання людини – позбавлене життєвої сили існування, яке губиться у дрібницях. В одному із зауважень К'єркегор підсумував наслідок такого існування: *«Більшість людей є неповноцінними Я; те, що було заплановано природою як можливість відшліфованого Я, незабаром перетворилося у третю особу»* [6, с. 248].

Думки щодо смерті, яку описав Бінкс Боллінг, перегукуються із словами К'єркегора: *«У наш час можемо спілкуватися з будь-ким і необхідно визнати, що погляди людей надзвичайно розумні, однак, після*

розмови може скластися враження, що говорили з анонімом... Зауваження людей такі об'єктивні, що немає жодного значення, хто їх висловлює... Уже немає тих, хто вміє спілкуватися, а об'єктивна думка створює атмосферу, абстрактний звук, що роблять мовлення людини непотрібним, схоже на те, як машини роблять непотрібною людину» [2, с. 76].

Особливою рисою повсякденності є втрата здатності помічати усе навколо. Щодо цієї риси Г. Марсель сказав, що *«ми усі маємо схильність приховувати таку собі захисну оболонку, всередині якої протікає наше життя»* [3, с. 79]. Інколи наша схильність символічно зображати речі сприяє нездатності помічати світ довкола нас. Персі писав, що така буденна річ, як горобець, може стати не поміченою у звичайному житті, тому що вона розчиняється у своєму символі. Коли горобця називають вперше, наприклад, це робить дитина, тут присутня свіжість відкриття; ми бачимо його. *«Але коли назви вже більше не виявляють істоту, але ховають її у затверділий символ, коли світ сприймають та розуміють як музей речей-назв Аліси: туфлі, кораблі і сургуч, тоді мене охоплює нудьга»*. Людина губиться серед нудьги повсякденності, і це справді стає скрутним становищем, адже нудьга може бути коренем усякого зла, як вважав К'еркегор [1, с. 22].

Отже, помітивши значну увагу філософів екзистенціалістів до феномену повсякденності та зауваживши її неодноразово у своєму оточенні, Вокер Персі влітає його у канву роману «Кіноглядач».

Список використаних джерел:

1. A Kierkegaard Anthology [ed. by R. Bretall]. – New York: Random House, 1946. – 494 p.
2. Kierkegaard S. The Present Age / Soren Kierkegaard. – New York: Harper Torchbooks, 1962. – 108 p.
3. Marcel G. Mystery of Being / Gabriel Marcel. – St. Augustine's Press, 2001. – 237 p.
4. Percy W. The Moviegoer / Walker Percy. – New York: Avon Books, 1982. – 191 p.
5. Percy W. Naming and being / Walker Percy // Personalist. – 1960. – Issue XLI. – P. 148-157.
6. The Journals of Soren Kierkegaard [ed. by A. Dru]. – New York: Harper and Brothers, 1959. – 254 p.